

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

25. listopadu 2020*

[znění opravené usnesením ze dne 20. ledna 2021]

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Důsledky konstatování zneužívající povahy ujednání – Nahrazení zneužívajícího ujednání – Způsob výpočtu pohyblivé úrokové sazby – Přípustnost – Vybídnutí stran k vyjednávání“

Ve věci C-269/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Curtea de Apel Cluj (Odvolací soud v Kluži, Rumunsko) ze dne 27. února 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 29. března 2019, v řízení

Banca B. SA

proti

A. A. A.,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan a N. Jääskinen (zpravodaj), soudci,

generální advokát: G. Pitruzzella,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po výzvě určené účastníkům původního řízení a zúčastněným uvedeným v článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie, aby písemně odpověděli na otázky položené Soudním dvorem,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Banca B. SA par R. Trăilescu, I.-C. Șerbanem, D. Cristeaem a E. Tudosem, avocați,
- za A. A. A. C. Neamț, avocată,

[Ve znění oprav provedených usnesením ze dne 20. ledna 2021]

* Jednací jazyk: rumunština.

- za rumunskou vládu původně C.-R. Cantărem, jakož i E. Gane, O.-C. Ichim a L. Lițu, poté E. Gane, O.-C. Ichim a L. Lițu, jako zmocněnci,
- za vládu Spojeného království Z. Lavery a S. Brandonem, jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Howard, barrister,

[Ve znění oprav provedených usnesením ze dne 20. ledna 2021]

- za Evropskou komisi C. Gheorghiu a N. Ruiz Garcíou, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi bankovní institucí Banca B. SA a A. A. A. ve věci údajně zneužívající povahy a absolutní neplatnosti několika ujednání spotřebitelské smlouvy týkající se poskytnutí osobního úvěru, kterou A. A. A. uzavřel s touto institucí.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Z dvacátého čtvrtého bodu odůvodnění směrnice 93/13 vyplývá, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici odpovídající a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách se spotřebiteli.
- 4 Článek 3 odst. 1 této směrnice uvádí:

„Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“
- 5 Článek 6 odst. 1 dané směrnice uvádí:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýcných zneužívajících ujednání.“
- 6 Článek 7 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Rumunské právo

- 7 Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori (zákon č. 193/2000 o zneužívajících ujednáních ve smlouvách uzavřených prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, dále jen „zákon č. 193/2000“) provádí směrnici 93/13 do rumunského práva.
- 8 Článek 6 zákona č. 193/2000 uvádí, že zneužívající ujednání vložená do smlouvy a zjištěná buď osobně, nebo prostřednictvím oprávněných subjektů nemají účinky vůči spotřebiteli a smlouva je se souhlasem spotřebitele nadále platná jen tehdy, je-li to možné po odstranění uvedených ujednání.
- 9 Článek 7 uvedeného zákona stanoví, že v rozsahu, v němž smlouva již nemůže po odstranění ujednání považovaných za zneužívající zakládat účinky, je spotřebitel oprávněn požadovat ukončení smlouvy a může se případně domáhat náhrady škody.
- 10 Článek 9c Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor (nařízení vlády č. 21/1992 o ochraně spotřebitele), zavedený článkem II bodem 9 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 174/2008 (mimořádné nařízení vlády č. 174/2008), stanoví, že v rámci spotřebitelských smluv jsou poskytovatelé finančních služeb povinni dodržovat následující pravidla uvedená v písmeně g):

„na smlouvy o úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou se vztahují tato pravidla:

1. změna úrokové sazby musí být nezávislá na vůli poskytovatele finančních služeb a musí souviset s výkyvy ověřitelných referenčních hodnot uvedených ve smlouvě nebo s legislativními změnami, které takovou změnu vyžadují;

2. úroková sazba se může měnit podle referenční sazby poskytovatele finančních služeb pod podmínkou, že platí jednotně pro všechny finanční produkty určené fyzickým osobám a nabízené dotčeným hospodářským subjektem a nepřekračuje určitou smluvně stanovenou úroveň.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 11 Dne 5. června 2007 A. A. A. uzavřel s Banca B. smlouvu o osobním úvěru. Tato smlouva byla zajištěna zástavním právem k nemovitosti zapsaným v prvním pořadí v hodnotě 182 222 eur, z nichž 179 000 eur odpovídalo osobnímu úvěru zvanému „Maxicredit“ s pevnou úrokovou sazbou na dobu jednoho roku a 3 222 eur odpovídalo poplatku za poskytnutí tohoto úvěru na dobu 300 měsíců.
- 12 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že na uvedenou smlouvu se vztahovala následující smluvní ujednání:
 - článek 5 dotčené smlouvy o úvěru stanovil roční úrokovou sazbu 7,4 % pro první rok poskytování úvěru a pro následující období byla aktuální úroková sazba tvořena pohyblivou referenční sazbou zveřejněnou v prostorách bankovní instituce, zvýšenou o 1,5 procentního bodu;
 - podle článku 2.6 všeobecných úvěrových podmínek, které byly přiloženy k této smlouvě, se v průběhu úvěrového období mohla aktuální úroková sazba lišit v závislosti na vývoji „jediné dluhové služby klienta“ vůči této instituci;
 - podle čl. 2.10 písm. a) těchto všeobecných podmínek mohla bankovní instituce v průběhu úvěrového období změnit úrokovou sazbu bez souhlasu dlužníka, a to v závislosti na nákladech na financování úvěru, a nová úroková sazba byla ode dne její změny použitelná na zůstatek nesplaceného úvěru. Změna pohyblivé úrokové sazby vedla k přepočítání dlužných úroků;

- podle čl. 2.10 písm. b) uvedených všeobecných podmínek se u úvěrů s pohyblivou úrokovou sazbou stanovenou na základě referenční hodnoty LIBOR nebo Euribor mohla úroková sazba lišit v závislosti na vývoji této hodnoty;
 - podle článku 2.11 týchž všeobecných podmínek byla nová úroková sazba, kterou bylo možné upravit každých šest měsíců, zveřejněná v prostorách bankovní instituce ode dne uplatnění změny a výsledná úroková sazba byla použita na zůstatek nesplaceného úvěru ke dni změny;
 - v případě úvěrových linek byl dlužník o změně roční úrokové sazby a aktualizovaném splátkovém kalendáři informován v doporučeném dopise s doručenkou nebo ve výpisu z účtu, který byl dlužníkovi bezplatně poskytnut na přepážkách bankovní instituce;
 - pokud dlužník poté, co tato instituce změnila úrokovou sazbu, nesplatil zůstatek úvěru a související úroky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy se o změně dozvěděl, mělo se za to, že s novou úrokovou sazbou souhlasí.
- 13 Dne 9. června 2017 podal A. A. A. proti Banca B. žalobu k Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži, Rumunsko), kterou se domáhal, aby uvedený soud určil, že ujednání dotčené smlouvy o úvěru, která se týkají pohyblivé úrokové sazby, jsou zneužívající, a tudíž absolutně neplatná, a v důsledku toho zrušil splátkový kalendář stanovený na základě těchto ujednání. Rovněž se domáhal, aby uvedený soud uložil žalované, aby změnila uvedená ujednání a vrátila přeplatek plynoucí z konstatování zneužívající povahy těchto ujednání. Před uvedeným soudem A. A. A. zejména tvrdil, že dotčená ujednání umožňují Banca B. svévolně měnit výši této sazby, což ohrožuje jeho oprávněné zájmy jakožto spotřebitele.
- 14 Rozsudkem ze dne 23. ledna 2018 uvedený soud částečně vyhověl žalobě podané A. A. A. Mimo jiné konstatoval částečnou absolutní neplatnost ujednání uvedeného v článku 5 dotčené smlouvy o úvěru, pokud jde o mechanismus určení pohyblivé úrokové sazby, podle kterého aktuální úroková sazba odpovídá pohyblivé referenční sazbě zveřejněné v prostorách bankovní instituce, jakož i částečnou absolutní neplatnost článku 2.6, čl. 2.10 písm. a) a článku 2.11, které jsou uvedeny v bodě 12 tohoto rozsudku. Ujednání obsažené v čl. 2.10 písm. b) uvedené smlouvy bylo prohlášeno za absolutně neplatné, jelikož bankovní instituce měla pouze možnost, a nikoli povinnost přezkoumat pohyblivou úrokovou sazbu na základě referenčních hodnot uvedených ve smlouvě, tedy LIBOR nebo Euribor.
- 15 Uvedený soud mimoto Banca B. nařídil, aby upřesnila obsah ujednání týkajícího se úroků v dotčené úvěrové smlouvě tím, že podle údajů poskytnutých uvedeným soudem definuje základní prvky a výši těchto úroků. Na jedné straně měla být marže stanovená v článku 5 smlouvy stanovena na 1,5 procentního bodu navýšeného o hodnotu šestiměsíční sazby Euribor. Na druhé straně měl způsob změny úrokové sazby záviset výhradně na referenčních hodnotách šestiměsíční sazby Euribor s pevně stanovenou marží bankovní instituce, která mohla být změněna pouze na základě písemné dohody stran, takže změna úrokové sazby závisela na změnách hodnoty šestiměsíční sazby Euribor.
- 16 Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži) uvedl, aniž určil důsledky tohoto konstatování, že odstranění ujednání, které přiznává bankovní instituci výlučné právo kontrolovat mechanismus úpravy pohyblivé úrokové sazby, by v praxi vedlo ke změně smlouvy v rozsahu, v němž by úroková sazba byla stanovena ve výši, která byla platná v prvním roce poskytování úvěru. Taková situace by byla obzvláště výhodná pro prodávajícího nebo poskytovatele, a jakékoli vyjednávání v tomto ohledu mezi smluvními stranami by tak bylo zbytečné. Uvedený soud mimoto uvedl, že stanovení pevné úrokové sazby představuje změnu smlouvy v rozporu s dohodou stran, které se dohodly na pohyblivé úrokové sazbě, a v rozporu s ustanoveními článku 969 code civil (občanský zákoník), který zakotvuje dodržování smluvních závazků (*pacta sunt servanda*).

- 17 Mimoto vzhledem k tomu, že při uzavření dotčené smlouvy o úvěru neexistovalo vnitrostátní ustanovení upravující určení úrokové sazby ve smlouvách o hypotečním úvěru, použil Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži) *per analogiam* právní předpisy uvedené v bodě 10 tohoto rozsudku, které se týkají způsobů určení úrokové sazby a nebyly *ratione temporis* použitelné v projednávané věci.
- 18 Dne 15. října 2018 podala Banca B. odvolání proti uvedenému rozsudku k předkládajícímu soudu Curtea de Apel Cluj (Odvolací soud v Kluži, Rumunsko).
- 19 Před tímto odvolacím soudem Banca B. v podstatě tvrdí, že soud prvního stupně změnil způsob výpočtu dotčené úrokové sazby ve vztahu k celé délce trvání úvěru, přičemž zcela ignoroval vůli stran v době uzavření dotčené smlouvy o úvěru. Tímto rozhodnutím překročil své soudní pravomoci a nezohlednil nedávnou judikaturu Soudního dvora. Banca B. rovněž tvrdí, že soud prvního stupně neprávem založil své rozhodnutí na ustanoveních, která nebyla v platnosti v době uzavření této smlouvy.
- 20 Předkládající soud uvádí, že rumunské soudy vykládaly a uplatňovaly článek 6 zákona č. 193/2000, který do rumunského práva provádí článek 6 směrnice 93/13, různým způsobem, pokud jde zejména o určení důsledků vyplývajících z konstatování zneužívající povahy ujednání, která vymezují mechanismus stanovení pohyblivé úrokové sazby odkazem na netransparentní kritéria.
- 21 Vzhledem k tomu, že smlouva o úvěru, kterou spotřebitel uzavřel s prodávajícím nebo poskytovatelem, nemůže nadále právně existovat, pokud posledně uvedený ztratí nárok na úroky, část soudů má za to, že smluvní strany mají o ujednání, které stanoví způsob výpočtu úrokové sazby, vyjednávat v dobré víře a účinným a efektivním způsobem tak, aby smlouva, kterou uzavřely, mohla nadále existovat. Jiné soudy rozhodly, že po skončení období, pro které byla stanovena pevná úroková sazba, se počínaje druhým rokem poskytování úvěru uplatní úroková sazba sestávající z pevné marže stanovené ve smlouvě o úvěru a navýšené o objektivní, transparentní a ověřitelnou hodnotu, jako je Euribor. Existuje rovněž směr judikatury, podle kterého jsou úroky od druhého roku tvořeny výhradně pevnou marží stanovenou ve smlouvě, která je zachována. Konečně některé soudy mají za to, že ujednání o způsobu výpočtu úrokové sazby použitelné v prvním roce se musí uplatňovat i nadále.
- 22 Podle předkládajícího soudu je určení důsledků, které je třeba vyvodit z konstatování zneužívající povahy ujednání, které vymezuje mechanismus stanovení pohyblivé úrokové sazby, zásadní pro vyřešení sporu, který mu byl předložen. Na jedné straně je toto určení nezbytné pro stanovení úrokové sazby použitelné v právním vztahu smluvních stran do budoucna. Na druhé straně je nezbytné k tomu, aby uvedený soud mohl rozhodnout o bodu návrhových žádání A. A. A., který zní na to, aby bylo Banca B. uloženo vrácení přeplatku na úrocích. Konkrétně je třeba určit, zda přeplatek odpovídá rozdílu mezi úroky skutečně zaplacenými tímto spotřebitelem a úroky vypočítanými na základě marže ve výši 1,5 procentního bodu navýšené o hodnotu šestiměsíční sazby Euribor po prvním roce poskytování úvěru, rozdílu mezi úroky skutečně zaplacenými tímto spotřebitelem a úroky vypočítanými na základě fixního procentního podílu stanoveného pro první rok poskytování úvěru nebo rozdílu mezi skutečně zaplacenými úroky a úrokovou sazbou stanovenou soudem s ohledem na skutkové okolnosti smlouvy o úvěru.
- 23 Za těchto okolností se Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být čl. 6 odst. 1 směrnice [93/13] vykládán v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy ujednání, které definuje mechanismus pro stanovení pohyblivé úrokové sazby podle vzorce ‚pevná marže a referenční úroky uplatňované bankou na základě netransparentních kritérií‘, v rámci smlouvy o úvěru s pevnou úrokovou sazbou omezenou na první rok a pohyblivou sazbou pro následující roky v souladu s uvedeným vzorcem, umožňuje vnitrostátnímu soudu ve světle

skutkových prvků obsažených ve smlouvě o úvěru upravit smlouvu stanovením způsobu výpočtu pohyblivého úroku na základě transparentních referenčních hodnot (LIBOR nebo Euribor) a pevné marže banky, a to za účelem zajištění lepší ochrany spotřebitele?

- 2) V případě záporné odpovědi na tuto otázku, musí být čl. 6 odst. 1 směrnice [93/13] vykládán v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy takového ujednání, jako je ujednání uvedené výše, umožňuje vnitrostátnímu soudu, aby soudní cestou uplatnil pevnou úrokovou sazbu prostřednictvím odkazu na pevnou marži stanovenou pro druhý rok plnění smlouvy nebo na pevnou úrokovou sazbu pro první rok?
- 3) V případě záporné odpovědi na tuto otázku, musí být čl. 6 odst. 1 směrnice [93/13] a zásada efektivity vykládány v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy takového ujednání, jako je ujednání uvedené výše, brání tomu, aby vnitrostátní soud odkázal strany na vyjednávání za účelem určení nové úrokové sazby, aniž by stanovil referenční parametry?
- 4) V případě záporné odpovědi na tuto otázku, jaké jsou možné nápravné prostředky k zajištění ochrany spotřebitele v souladu s čl. 6 odst. 1 směrnice [93/13]?

K předběžným otázkám

- 24 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska je na Soudním dvoru, aby případně přeformuloval otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, bod 34, a rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 27).
- 25 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že v projednávané věci není Soudní dvůr tázán na kritéria pro posouzení zneužívající povahy ujednání, která upravují mechanismus stanovení způsobu výpočtu pohyblivé úrokové sazby v dotčené smlouvě o úvěru. Otázky položené v projednávané věci se naproti tomu týkají pouze důsledků konstatování zneužívající povahy takových smluvních ujednání.
- 26 Za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu je tak třeba mít za to, že podstatou těchto otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy ujednání, která definují mechanismus stanovení pohyblivé úrokové sazby v takové smlouvě o úvěru, jaká je dotčena v původním řízení, a pokud tato smlouva nemůže po odstranění dotýčných zneužívajících ujednání nadále existovat a neexistuje žádné dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva, které by mohlo uvedená ujednání nahradit, brání toto ustanovení tomu, aby vnitrostátní soud stanovil nový způsob výpočtu úrokové sazby nebo vyzval účastníky řízení k vyjednávání za účelem stanovení nového způsobu výpočtu této sazby, aniž by stanovil kritéria pro tato vyjednávání.
- 27 Za účelem odpovědi na tuto otázku je třeba nejprve připomenout základy ochrany spotřebitele v oblasti zneužívajících smluvních ujednání plynoucí ze směrnice 93/13, jak je vykládána Soudním dvorem.
- 28 Systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 spočívá na myšlence, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska vyjednávací síly i úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, ač nemůže ovlivnit jejich obsah. Vzhledem k takovému nerovnému postavení ukládá tato směrnice členským státům, aby stanovily mechanismus zajišťující, aby každé smluvní ujednání, které nebylo sjednáno individuálně, mohlo být přezkoumáno za účelem posouzení, zda případně nemá zneužívající povahu (rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 37 a citovaná judikatura).

- 29 V tomto ohledu má vnitrostátní soud na základě čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 povinnost nepoužít zneužívající ujednání, aby nebyla vůči spotřebiteli závazná, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 58 a citovaná judikatura). Kromě změny vyplývající ze zrušení zneužívajících ujednání musí však tato smlouva v zásadě nadále existovat bez jakékoli jiné změny, je-li v souladu s vnitrostátním právem taková další existence smlouvy právně možná (viz zejména rozsudek ze dne 5. června 2019, GT, C-38/17, EU:C:2019:461, bod 42 a citovaná judikatura).
- 30 Konstatuje-li proto vnitrostátní soud neplatnost zneužívajícího ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, daný soud nemůže doplnit smlouvu tak, že změní obsah tohoto ujednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 59 a citovaná judikatura).
- 31 Soudní dvůr měl totiž za to, že pokud by vnitrostátní soud mohl změnit obsah zneužívajících ujednání v takové smlouvě, mohlo by být ohroženo splnění dlouhodobého cíle stanoveného v článku 7 směrnice 93/13. Tato možnost by mohla přispět k odstranění odrazujícího účinku pro prodávající a poskytovatele vyvolávaného tím, že se taková zneužívající ujednání vůči spotřebiteli prostě a jednoduše neuplatní, a to v tom smyslu, že prodávající a poskytovatelé by byli i nadále sváděni k používání uvedených ujednání, jelikož by věděli, že i kdyby mělo být rozhodnuto o jejich neplatnosti, vnitrostátní soud bude moci smlouvu v nezbytném rozsahu doplnit, takže jejich zájmy budou tímto způsobem přesto zajištěny (rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 69; rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 79; rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 54, a rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 60).
- 32 Naproti tomu pokud smlouva uzavřená mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem nemůže po odstranění zneužívajícího ujednání nadále existovat, Soudní dvůr připustil, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 nebrání tomu, aby vnitrostátní soud s použitím zásad smluvního práva zrušil zneužívající ujednání a nahradil jej dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva v situacích, v nichž by byl soud na základě neplatnosti zneužívajícího ujednání nucen zrušit smlouvu v plném rozsahu, čímž by spotřebitele vystavil zvláště nepříznivým důsledkům, které by ho penalizovaly (viz zejména rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 80 a 83; rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 56; rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 48, a rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 61).
- 33 Takové nahrazení je plně odůvodněno s ohledem na účel směrnice 93/13. Je totiž v souladu s cílem čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, jelikož toto ustanovení směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami, a nikoliv k rušení všech smluv obsahujících zneužívající ujednání (viz zejména rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, body 81 a 82 a citovaná judikatura; rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 57, a rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 62).
- 34 Pokud by v takové situaci, jako je situace popsaná v bodě 32 tohoto rozsudku, vnitrostátní soud nemohl nahradit zneužívající ujednání dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva a byl povinen zrušit smlouvu v plném rozsahu, mohl by být spotřebitel vystaven zvláště nepříznivým důsledkům, takže by mohl být ohrožen odrazující charakter plynoucí ze zrušení smlouvy. Pokud jde o smlouvu o úvěru, důsledkem takového zrušení by totiž v zásadě bylo, že by se zbývající dlužná částka úvěru stala okamžitě splatnou, což by mohlo přesahovat finanční možnosti spotřebitele, a postihovat tak spíše jeho než věřitele, který by v důsledku nebyl odrazen od vkládání takových ujednání do smluv, jejichž uzavření nabízí (viz zejména rozsudek ze dne 30. dubna 2014, Kásler a Káslerné Rábai,

C-26/13, EU:C:2014:282, body 83 a 84; rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 58, a rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 63).

- 35 Kromě toho Soudní dvůr rovněž rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání tomu, aby byly mezery ve smlouvě, jež vznikly odstraněním jejích zneužívajících ujednání, překonány pouze na základě vnitrostátních ustanovení obecné povahy, která nebyla předmětem zvláštního posouzení zákonodárce pro účely nastolení rovnováhy mezi veškerými právy a povinnostmi smluvních partnerů, a na která se proto nevztahuje domněnka neexistence zneužívající povahy a která stanoví, že právní akt má kromě účinků, jež jsou v něm vyjádřeny, rovněž účinky, které mimo jiné vyplývají ze zásady spravedlnosti nebo ze zvyklostí, a která nejsou ustanoveními dispozitivními ani ustanoveními použitelnými v případě dohody smluvních stran (rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, body 61 a 62).
- 36 V projednávaném případě se předkládající soud Soudního dvora táže na pravomoci, které čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 přiznává vnitrostátnímu soudu v případě, kdy smlouva nemůže bez zneužívajících ujednání nadále existovat, avšak vnitrostátní soud nemůže tato ujednání nahradit dispozitivním ustanovením vnitrostátního práva.
- 37 Ačkoli znění čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 neposkytuje v tomto ohledu žádné vodítko, je třeba zdůraznit, že účelem směrnice 93/13 je poskytnout spotřebitelům vysokou úroveň ochrany. Unijní normotvůrce zejména v článku 7 směrnice 93/13, vykládaném ve světle dvacátého čtvrtého bodu jejího odůvodnění, výslovně uvedl, že orgány, mimo jiné soudní, musí mít k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách uzavíraných se spotřebiteli.
- 38 Z tohoto hlediska, jak vyplývá z judikatury citované v bodech 31 až 34 tohoto rozsudku, musí důsledky, které je třeba vyvodit z konstatování zneužívající povahy ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, umožnit dosažení dvou cílů. Na jedné straně musí soud dbát na to, aby mohla být obnovena rovnost mezi smluvními stranami, kterou by použití zneužívajícího ujednání ve vztahu ke spotřebiteli ohrozilo. Na druhé straně je třeba zajistit, aby byl prodávající nebo poskytovatel odrazen od vložení takových ujednání do smluv, které nabízí spotřebitelům.
- 39 Cílem směrnice 93/13 přitom není doporučovat jednotná řešení, pokud jde o důsledky, které je třeba vyvodit z konstatování zneužívající povahy smluvního ujednání. V rozsahu, v němž zneužívající ujednání nemohou být podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 pro spotřebitele závazná, mohlo být těchto cílů v závislosti na konkrétním případě a vnitrostátním právním rámci dosaženo pouhým neuplatněním dotyčného zneužívajícího ujednání ve vztahu ke spotřebiteli nebo – kdyby smlouva nemohla bez tohoto ujednání nadále existovat – nahrazením tohoto ujednání dispozitivními ustanoveními vnitrostátního práva.
- 40 Tyto důsledky konstatování zneužívající povahy smluvního ujednání však nejsou taxativní.
- 41 Pokud tak má vnitrostátní soud za to, že dotčená smlouva o úvěru nemůže v souladu se smluvním právem po odstranění dotyčných smluvních ujednání právně nadále existovat, a pokud neexistuje žádné dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva nebo ustanovení použitelné v případě dohody smluvních stran, které může nahradit uvedená ujednání, je třeba mít za to, že pokud spotřebitel nevyjádřil přání ponechat v platnosti zneužívající ujednání a zrušení smlouvy by vystavilo tohoto spotřebitele zvláště nepříznivým důsledkům, vysoká úroveň ochrany spotřebitele, která musí být zajištěna podle směrnice 93/13, vyžaduje, aby za účelem obnovy skutečné rovnováhy mezi vzájemnými právy a povinnostmi smluvních partnerů vnitrostátní soud při zohlednění vnitrostátního práva jako celku přijal veškerá opatření nezbytná k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení dotčené smlouvy o úvěru mohlo způsobit, zejména z důvodu okamžité splatnosti pohledávky prodávajícího nebo poskytovatele vůči tomuto spotřebiteli.

- 42 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení, nic nebrání zejména tomu, aby vnitrostátní soud vyzval účastníky řízení k vyjednávání za účelem stanovení způsobů výpočtu úrokové sazby, pokud stanoví rámec těchto vyjednávání a cílem těchto vyjednávání je nastolit mezi právy a povinnostmi smluvních partnerů skutečnou rovnováhu zohledňující zejména cíl směrnice 93/13, který spočívá v ochraně spotřebitele.
- 43 Jak již totiž Soudní dvůr připomněl, tento soud je povinen v co největší možné míře uplatňovat své vnitrostátní právo tak, aby byly vyvozeny veškeré důsledky, které podle vnitrostátního práva plynou z konstatování zneužívající povahy dotčeného ujednání, za účelem dosažení výsledku stanoveného v čl. 6 odst. 1 této směrnice, a sice aby spotřebitel nebyl vázán zneužívajícím ujednáním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 30. května 2013, Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, body 52 a 53). Totéž platí v případě, kdy mají být po konstatování zneužívající povahy ujednání určeny důsledky, které je třeba dovodit z tohoto konstatování, aby byla v souladu s účelem této směrnice zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.
- 44 Je však třeba upřesnit, že pravomoci soudu nemohou jít nad rámec toho, co je nezbytně nutné k obnovení smluvní rovnováhy mezi smluvními stranami, a tedy k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení dotčené smlouvy o úvěru mohlo způsobit. Kdyby totiž soud mohl svobodně měnit nebo upravovat obsah zneužívajících ujednání, mohla by taková pravomoc ohrozit dosažení všech cílů uvedených v bodě 38 tohoto rozsudku.
- 45 S ohledem na výše uvedené je třeba na položené otázky odpovědět, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy ujednání, která definují mechanismus stanovení pohyblivé úrokové sazby v takové smlouvě o úvěru, jaká je dotčena v původním řízení, a pokud tato smlouva nemůže po odstranění dotyčných zneužívajících ujednání nadále existovat, zrušení uvedené smlouvy by mělo zvláště nepříznivé důsledky pro spotřebitele a neexistuje žádné dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva, musí vnitrostátní soud při zohlednění vnitrostátního práva jako celku přijmout veškerá opatření nezbytná k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení uvedené smlouvy mohlo způsobit. Za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení, nic nebrání zejména tomu, aby vnitrostátní soud vyzval účastníky řízení k vyjednávání za účelem stanovení způsobů výpočtu úrokové sazby, pokud stanoví rámec těchto vyjednávání a cílem těchto vyjednávání je nastolit mezi právy a povinnostmi smluvních partnerů skutečnou rovnováhu zohledňující zejména cíl směrnice 93/13, který spočívá v ochraně spotřebitele.

K nákladům řízení

- 46 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že po konstatování zneužívající povahy ujednání, která definují mechanismus stanovení pohyblivé úrokové sazby v takové smlouvě o úvěru, jaká je dotčena v původním řízení, a pokud tato smlouva nemůže po odstranění dotyčných zneužívajících ujednání nadále existovat, zrušení uvedené smlouvy by mělo zvláště nepříznivé důsledky pro spotřebitele a neexistuje žádné dispozitivní ustanovení vnitrostátního práva, musí vnitrostátní soud při zohlednění vnitrostátního práva jako celku přijmout veškerá opatření nezbytná k ochraně spotřebitele před zvláště nepříznivými důsledky, které by zrušení uvedené smlouvy mohlo způsobit. Za takových okolností, jaké nastaly ve věci v původním řízení, nic nebrání zejména tomu, aby vnitrostátní soud vyzval účastníky řízení

k vyjednávání za účelem stanovení způsobů výpočtu úrokové sazby, pokud stanoví rámec těchto vyjednávání a cílem těchto vyjednávání je nastolit mezi právy a povinnostmi smluvních partnerů skutečnou rovnováhu zohledňující zejména cíl směrnice 93/13, který spočívá v ochraně spotřebitele.

Podpisy.